

MRT op de Texelse basisscholen

Korte geschiedenis

Het “fenomeen” Motorisch Remedial Teaching (MRT) deed zich op Texel voor het eerst voor in het jaar 1998. Op een basisschool in Den Burg werd het van belang geacht dat er meer aandacht besteed zou gaan worden aan de ontwikkeling op motorisch gebied, afgezet tegen de totale ontwikkeling van een kind. Uit eigen middelen werden 3 lessen MRT bekostigd. De resultaten waren goed en de MRT lessen werden onder de aandacht gebracht van het onderwijs op Texel. Een werkgroep MRT bestaande uit de vakleerkrachten de heer Land en de heer Keijser en vanuit het Overlegorgaan Texelse Onderwijs (OTO) de heer Hoven boog zich over de mogelijkheid te komen tot MRT lessen op alle Texelse basisscholen. Gezien de bereikte resultaten op de basisschool in Den Burg was het voor betrokkenen duidelijk dat lessen MRT een meerwaarde vormen binnen het onderwijsleerpakket aan kinderen. De wenselijkheid werd ingezien, maar hoe het te financieren? Binnen de scholen waren er geen middelen aanwezig om invulling te kunnen geven aan lessen MRT.

Ondertussen werd door de gemeente Texel een aanvraag ingediend in het kader van Breedtesport Impuls (BSI)-gelden. Om in aanmerking te komen voor die gelden diende er nadruk gelegd te worden op bepaalde doelgroepen binnen de gemeente, te weten jongeren, ouderen en gehandicapten. Door de gemeente werd een stuurgroep in het leven geroepen en op de agenda van de stuurgroep verscheen de MRT (jongeren). Er werd besloten binnen de BSI-middelen gelden te reserveren voor MRT-lessen op de Texelse basisscholen.

De werkgroep MRT diende een plan in bij de stuurgroep, waarin via een groeimodel werd aangegeven hoe de MRT te integreren binnen het Texelse basisonderwijs. In 2002 werd begonnen met een eerste aanzet en in 2004 was de MRT ingevoerd op de Texelse basisscholen. De lessen werden verzorgd door een vakleerkracht MRT.

Deze vakleerkracht had de opleiding tot leerkracht MRT afgerond en hij was in dienst (voor 7 uren) bij de gemeente Texel. Het totaal aan uren bedroeg 18. Daarvan werden 7 uren door de gemeente Texel en 11 uren vanuit de BSI-gelden bekostigd. Binnen het OTO als een verdeling van uren betreffende de verschillende scholen overeengekomen. In 2006 eindigden de uitkeringen vanuit de BSI-regeling.

De BSI-regeling werd gevolgd door de BOS (Buurt-Onderwijs-Sport) regeling. Binnen de stuurgroep werden de mogelijkheden bekeken en werd besloten de MRT-lessen te continueren en te bekostigen (de 11 uren) vanuit de BOS-gelden.

De BOS-regeling eindigt op 31 december 2010. Bij onveranderd beleid zou dat een abrupt einde betekenen van een groot deel van de MRT-lessen.

Onder andere dit gegeven leidde tot een herbezinning van het MRT onderwijs op de Texelse basisscholen. Daarnaast werd door alle betrokken partijen uitgesproken dat het van groot belang is de continuïteit te waarborgen. Ook vanuit het college van Burgemeester en Wethouders werd aangegeven dat zij de continuïteit van MRT hoog in het vaandel hebben, waarbij vanuit het college werd aangetekend dat de fijne motoriek ook een prominente plaats dient te krijgen binnen het MRT-aanbod op de scholen.

Dat brengt ons bij de huidige situatie.

Huidige situatie

Momenteel worden er op alle Texelse basisscholen in totaal 7 uren les gegeven. Deze verdeling is, gezien de huidige stand van zaken, na overleg in het OTO tot stand gekomen. Dat betekent dat op alle scholen in elk geval wekelijks 1 lesuur MRT gegeven wordt. Daarbij dient te worden aangetekend dat de scholen in Oosterend geclusterd zijn. Door deze gang van zaken is het niet mogelijk om alle kinderen die MRT nodig hebben van MRT-lessen te kunnen voorzien. De scholen maken keuzes welke leerlingen zij nu wel en welke leerlingen zij nu geen MRT-lessen laten volgen. Een hoogst onbevredigende situatie die roept om verandering.

In de afgelopen periode is gebleken dat de MRT vanuit de politiek een warm hart wordt toegedragen. Ook het college heeft middels haar collegeprogramma aangegeven het belang van MRT lessen in te zien. Het college heeft het onderwijs gevraagd een werkgroep in het leven te roepen, met als doel te komen tot een structurele inbedding van MRT-lessen binnen het Texelse basisonderwijs. Hieronder treft u de bevindingen en aanbevelingen van genoemde werkgroep aan.

Wat verstaan we onder MRT

Voor vele cognitieve vakken, met name voor rekenen, lezen en taal, bestaat extra hulp in de vorm van remedial teaching. Als kinderen in een klassensituatie niet mee kunnen komen, bestaat de mogelijkheid te remediëren. MRT kan gedefinieerd worden als het verlenen van extra onderwijshulp in het kader van de **bewegingsopvoeding**. Zij richt zich op de ontwikkeling van het bewegingsgedrag van het kind. Een goede ontwikkeling van de (senso)motoriek vormt een voorwaarde voor de verdere ontwikkeling van het kind, zowel cognitief als in sociaal-emotioneel opzicht.

Een goede opzet van lessen, met veel differentiatiemogelijkheden en een goed pedagogisch klimaat heeft een enorm preventieve werking op mogelijke problemen in het bewegingsgedrag. De problemen liggen aan de basis van het bewegen, een slecht ruimte- en lichaamsbesef, een slecht evenwichtsgevoel, slechte oog-handcoördinatie, slechte samenwerking tussen links en rechts. Gebleken is dat kinderen middels MRT de gewenste ontwikkelingsslag kunnen maken.

“Het MRT-kind” bestaat niet. Niet mee kunnen komen in (delen van) de lessen bewegingsonderwijs vormt een basiscriterium om een kind voor MRT in aanmerking te laten komen. Elk kind dat voor MRT in aanmerking komt is anders. Afhankelijk van het bewegingsprobleem zal een kind (een bepaalde combinatie van de) onderstaande kenmerken laten zien:

1. beweegt houterig en/of ongeconcentreerd
2. valt en botst vaak
3. heeft coördinatieproblemen
4. toont weinig zelfvertrouwen (in bewegingssituaties)
5. heeft een lage dunk van zijn/haar eigen kunnen (wat betreft bewegen)
6. kan zich moeilijk uiten
7. gedraagt zich teruggetrokken of agressief
8. ligt moeilijk in de groep
9. kent bewegingsfaalangst:
 - a. heeft weinig of geen plezier in bewegen, is ongemotiveerd
 - b. heeft concentratieproblemen
 - c. herkent nauwelijks fouten
 - d. toont een slechte lichaamshouding
 - e. toont geen ritme- en maatgevoel
 - f. schrijft slordig

In een les bewegingsonderwijs kan een leerkracht het volgende aan het bewegen zien. Het kind:

1. heeft evenwichtsproblemen
2. vangt een bal slecht, heeft weinig balgevoel
3. is bang voor een bal
4. kan niet huppelen
5. rent en loopt “vreemd”
6. heeft hoogtevrees
7. is bang en/of heeft moeite om over de kop te gaan (koprol)
8. springt niet of moeilijk touwtje, heeft moeite met wisselprongen
9. heeft moeite zichzelf (aan gebogen armen) te houden aan bijvoorbeeld touwen en ringen
10. is te zwaar en/of heeft te weinig spierkracht
11. is bang voor andere (ruwe) kinderen
12. toont vluchtgedrag als er iets niet kan of het iets niet leuk vindt bijvoorbeeld
 - a. vaak naar de w.c. gaan
 - b. aan de kant gaan zitten
 - c. passieve houding/weigeringen
 - d. overdrijven/gek doen
 - e. agressief gedrag/conflicten oproepen

Kijkend naar bovenstaande kan gesteld worden dat er verschillende aspecten zijn die de aandacht verdienen. In de lessen MRT komen aan de orde:

1. de grove motoriek
2. de fijne motoriek (schrijven)
3. sociaal-emotionele aspecten (gedrag)

Resultaten

Leerkrachten, ouders en de kinderen zijn positief over de resultaten. De kinderen ontwikkelen een betere motoriek hetgeen onder andere ook hun zelfvertrouwen ten goede komt. Dit heeft weer zijn positieve uitwerking op andere (vak)gebieden en de sociaal emotionele ontwikkeling van het kind.

Vindplaats

Om te komen tot een evenwichtige ontwikkeling van het kind is het van belang dat de “MRT-kinderen” al in een vroeg stadium gesignaleerd worden. De groepen 1-2-3-4-5 van de basisscholen zijn bij uitstek de “vindplaats”. Daarbij dient aangetekend te worden “hoe eerder, hoe beter”. Reeds in de groepen 1 en 2 zullen leerlingen door de MRT leerkracht in samenwerking met de groepsleerkracht gescreend worden.

Bij het “vinden” van de “MRT-leerlingen” is een belangrijke rol weggelegd voor de leerkrachten van de onderbouw. Zij zijn degenen, die al dan niet met ondersteuning van en in samenwerking met een MRT-(vak)leerkracht, aan de bel moeten trekken indien zich bij een kind (motorische) stoornissen voordoen die een evenwichtige ontwikkeling in de weg staan. Ook reeds verstrekte informatie vanuit een voorschoolse voorziening kan in deze van betekenis zijn.

Om er voor te zorgen dat er Texelbreed op vrijwel identieke wijze naar de kinderen gekeken wordt als het gaat om de motorische ontwikkelingen zal er op alle basisscholen eenzelfde screeningsinstrument gebruikt gaan worden.

Er wordt van uitgegaan dat een kind, gezien de vroege signalering en daarop volgende “behandeling/aanpak”, na groep 5 geen MRT-lessen meer nodig heeft. Uiteraard zullen er uitzonderingen zijn; te denken valt bijvoorbeeld aan kinderen die een ongeval gehad hebben, of van “buitenaf” komen en nooit MRT-les gehad hebben.

Participanten

Het kind

Uiteraard de belangrijkste factor. Het gaat tenslotte om haar/zijn ontwikkeling.

De groepsleerkracht

Zij/hij observeert, constateert en “levert” de kinderen aan voor de MRT. De groepsleerkracht zal daarbij nauw contact hebben en zonodig ondersteund worden door de (vak)leerkracht MRT. Zij/hij hanteert daarbij een screeningsmodel dat ook op alle andere Texelse basisscholen gebruikt wordt.

De Vakleerkracht gymnastiek

Ook zij/hij kan kinderen “aanleveren” voor de lessen MRT. Door middel van observaties en aan de hand van een Texelbreed screeningsmodel kunnen die kinderen opgemerkt worden waarvoor het volgen van lessen MRT aan de orde is. Alle Texelse vakleerkrachten gymnastiek hebben de basis cursus MRT gevolgd.

De intern begeleider (IB-er)

Zij/hij vormt de spil als het gaat om de leerlingenzorg op de scholen. Zij/hij vormt de schakel tussen en is het aanspreekpunt van ouders-groepsleerkracht-vakleerkracht-(vak)leerkracht MRT als het gaat om MRT.

De MRT leerkracht

Naast het feit dat de MRT-leerkracht de leerlingen screent krijgt zij/hij vanuit de scholen de kinderen “aangeleverd” door de leerkracht en/of de intern begeleider (Ib-er). Alvorens een kind in haar/zijn lessen verschijnt is er nauw contact geweest met de groepsleerkracht en/of Ib-er van de school. Het kan ook zijn dat de (vak)leerkracht MRT, op verzoek van de groepsleerkracht, observaties verricht in de klassensituatie. De MRT (vak)leerkracht kan ook huiswerkopdrachten verstrekken aan bijvoorbeeld leerkrachten en/of ouders.

Op basis van screening en in overleg met de vakleerkracht MRT en de groepsleerkracht bepaalt de lb-er welke leerling daadwerkelijk de MRT-lessen gaat volgen. De lb-er kent de leerlingen goed en zij/hij kan een keuze maken op basis van noodzaak en groepsindeling

De ouders

De ouders worden uiteraard zeer nauw bij de gang van zaken betrokken. Er gebeurt niets buiten de ouders om. Als een kind in aanmerking komt voor MRT worden ze daarvan door de lb-er op de hoogte gesteld. Alvorens een kind aan de lessen begint moet het hoe en waarom voor de ouders helemaal duidelijk zijn. Zij zijn het die uiteindelijk bepalen of het kind de lessen MRT mag/gaat volgen. Daartoe zal op alle scholen een toestemmingsformulier aanwezig zijn.

Quotum

Bij MRT hebben wij te maken met “grove motoriek”, “fijne motoriek” en “sociaal emotioneel gedrag”. Tot nu toe heeft de MRT op Texel zich voornamelijk bezig gehouden met de aanpak van grove motoriek. De roep om ook de fijne motoriek en het sociaal emotioneel gedrag erbij te betrekken werd en wordt steeds duidelijker. Het blijkt dat er op die gebieden een terrein braak ligt. Uit de literatuur blijkt dat als het gaat om de ontwikkeling op motorisch gebied 80% - 85% van de kinderen zich evenwichtig ontwikkeld. 15% - 20% van de kinderen heeft op de een of andere manier een steuntje in de rug nodig als het gaat om die evenwichtige ontwikkeling. Op een groep van 25 leerlingen betekent dat, dat er 4 - 5 kinderen zijn die een vorm van ondersteuning nodig hebben. Kijkend naar deze cijfers vinden wij het wenselijk dat elke school per 25 kinderen in de groepen 1 tot en met 5 30 minuten MRT krijgt toebedeeld met een minimum van 1.00 uur per school. Uitgaand van bovenstaande is in de tabel weergegeven (ijkpunt teldatum 1 oktober 2010) hoeveel uren MRT dat per school betekent voor het schooljaar 2011-1012:

school	2011-2012
Durperhonk	1.00 uur
Lubertischool	1.30 uur
Jacob Daalderschool	1.00 uur
De Akker	1.00 uur
De Bruinvis	1.30 uur
Thijsseschool	2.30 uur
Jozefschool	3.00 uur
Vrije School	1.30 uur
De Fontein	2.30 uur
Jan Drijverschool	1.00 uur
Totaal	16.30 uur

Tijdens deze uren MRT kunnen al de 3 genoemde vormen van MRT aan de orde komen.

Locaties

Als het gaat om de aanpak van de grove motoriek zal de gymzaal en/of speelzaal/speellokaal van de school de plaats van handeling zijn. De locaties dienen zoveel mogelijk binnen de school of schoolnabij te zijn. Een speelzaal/speellokaal is veelal in pandig, voor gymzalen (uitgezonderd in Den Hoorn) ligt dat anders. Bij de keuze van de uitpandige locaties is het belangrijk aspecten als “reistijd en grootte “ van de accommodatie in acht te nemen.

Vanuit de werkgroep stellen we de volgende locaties voor:

Durperhonk	: de gymzaal in het Eierlandse Huis
Lubertischool	: speellokaal van de school of gymzaal in dorps huis De Hof *)
De Akker	: speellokaal van de school of gymzaal van dorps huis de Bijenkorf **)
Jacob Daalderschool	: gymzaal van dorps huis de Bijenkorf
De Bruinvis	: speellokaal van de school
De Fontein	: speellokaal van de school
Thijsseschool	: speellokaal van de school
Jozefschool	: speellokaal van de school of gymzaal de Beatrixzaal *)

Vrije School : gymzaal de Beatrixzaal
Drijverschool : gymzaal van de school

- *) Indien de speelzalen in deze scholen nodig zijn voor lesactiviteiten vormen de gymzalen van dorpshuis De Hof (Lubertischool) en Beatrixzaal (Jozefschool) een alternatief.
- ***) Gezien het aantal leerlingen bestaat de mogelijkheid tot clustering van leerlingen van de Daalderschool en de Akker. In dat geval is gebruik van de sportzaal van het dorpshuis voor de hand liggend.

De aanpak van fijne motoriek kan in onderlinge samenwerking tussen de groepsleerkracht en de vakleerkracht MRT binnen de school zelf plaats vinden. De lessen kunnen of in het eigen lokaal of in een daarvoor geschikte andere ruimte binnen de school gegeven worden. In elke school zal een basispakket (methodiek) aan materialen aanwezig zijn; een pakket dat het mogelijk maakt dat de lessen in fijne motoriek succesvol kunnen verlopen. Als het gaat om de aanpak van de fijne motoriek is het van belang dat de (vak)leerkracht MRT en de groepsleerkracht nauw samenwerken. De (vak)leerkracht kan de groepsleerkracht van handreikingen voorzien, die vervolgens door de groepsleerkracht in haar/zijn groep nader uitgewerkt worden. Er is een (basis)lijst waarop vermeld staat welke materialen minimaal aanwezig dienen te zijn in de locatie waar de lessen gegeven worden.

Ook als het gaat om de sociaal emotionele aspecten (onaangepast gedrag, lomp handelen, angstig zijn en dergelijke) kan het eigen lokaal of een daarvoor geschikte andere ruimte binnen de school als “werkruimte” dienen. Hierbij is het eveneens van groot belang dat er een goede uitwisseling van adviezen, ervaringen en onderlinge ondersteuning tot stand komt tussen de (vak)leerkracht MRT en de groepsleerkracht.

Scholing en opleiding

Om de lessen MRT op een verantwoorde wijze te kunnen geven dient de (vak)leerkracht MRT een MRT-opleiding gevolgd te hebben. De (vak)leerkracht moet minimaal een basisopleiding MRT gevolgd hebben wil zij/hij lessen MRT gaan geven. Het spreekt voor zich dat een volledige opleiding tot (vak)leerkracht de voorkeur verdient. Op Texel zijn enkele mensen aanwezig die een volledige opleiding MRT gevolgd hebben. Bijna alle huidige vakleerkrachten gymnastiek hebben de basisopleiding MRT gevolgd. Het is van belang dat degene(n) die de lessen MRT verzorgen regelmatig (bij)geschoold worden.

Bekostiging MRT

Momenteel worden de lessen MRT (7 in totaal) gegeven door een (vak)leerkracht MRT die in dienst is van de gemeente Texel (zie huidige situatie). Om alle kinderen die MRT nodig hebben te bereiken is er meer dan die 7 uren nodig (wachtlijsten). Dat betekent dat er geïnvesteerd moet worden in uren en mensen.

In de huidige situatie betekent dat, dat er 9.30 uren bij moeten komen. Het is een open deur te stellen dat dat extra geld kost.

Kijkend naar (toekomstige) investeringen moet de terugloop in het aantal leerlingen zeker worden meegenomen

Doordat het aantal leerlingen terug loopt, loopt ook het aantal door de vakleerkrachten te geven lessen gymnastiek terug. Deze vrij komende uren kunnen gebruikt worden voor de invulling van lessen MRT (al of niet door de vakleerkrachten gymnastiek) Dat houdt in dat de uitbreiding van lessen MRT deels budgettair neutraal kan verlopen.

Zie bijgaand schema.

Aantal gymuren per school (subsidie gemeente / uren ten laste van schoolformatie) gerelateerd aan de teldatum 1 oktober

School	2010-2011	2011-2012
Durperhonk	4 / 4	3 / 3
Lubertischool	4 / 4	4 / 4
Jacob Daalderschool	2 / 2	2 / 2
De Akker	3 / 3	3 / 3
De Bruinvis	5 / 5	4 / 4

Thijsseschool	6 / 6	7 / 7
Jozefschool	7 / 7	7 / 7
Vrije School	3 / 3	3 / 3
De Fontein	7 / 7	7 / 7
Jan Drijverschool	3 / 3	3 / 3

Wat betreft de inzet van mensen voor het geven van de lessen MRT doen zich o.i. de volgende mogelijkheden voor:

- ++ Alle lessen MRT worden gegeven door de persoon die momenteel de MRT-lessen op de scholen verzorgd
- ++ De lessen MRT worden deels gegeven door de persoon die momenteel de MRT-lessen op de scholen verzorgd, plus de vakleerkrachten gymnastiek.

Inzet en flexibiliteit

Via het OTO wordt de inzet van de uren gecoördineerd. Dat betekent dat er in voorkomende gevallen flexibel met in te zetten uren kan worden omgegaan. Ontstaat er bijvoorbeeld op een school een wachtlijst en is er op een andere school op dat moment ruimte dan kan er in onderling overleg bekeken worden of (tijdelijke) “verplaatsing” van uren mogelijk is.

Conclusies/aanbevelingen

Met ingang van het schooljaar 2011-2012 (zoveel eerder dan mogelijk) wordt op alle scholen lessen MRT verzorgd met een minimum van 1.00 uur per school (verdeelsleutel per 25 leerlingen in de groepen 1 tot en met 5, 30 minuten MRT).

De lessen MRT bevatten de componenten grove motoriek, fijne motoriek en sociaal-emotionele ontwikkeling.

De lessen MRT worden gecoördineerd door de vakleerkracht(en) MRT.

De lessen MRT worden gegeven door de vakleerkracht(en) MRT in samenwerking met de groepsleerkracht.

De lessen MRT worden binnen de school of schoolnabij gegeven.

In elke school is in het kader van de lessen fijne motoriek een minimumpakket aan materialen aanwezig.

Binnen alle Texelse scholen wordt eenzelfde screeningsinstrument gebruikt.

De screening en het handelingsplan wordt verzorgd en/of gecoördineerd door de vakleerkracht(en) MRT.

Het OTO speelt een coördinerende rol bij de inzet en verdeling van de uren MRT.

De lessen MRT kunnen als volgt gefinancierd worden:

1. uit de reeds bestaande 7 uren MRT
2. uit de vrijkomende middelen ten gevolge van de terugloop van het aantal door de vakleerkrachten te verzorgen gym-uren
3. uit het gemeentebudget

Bijlagen

++ Aanschaf materialen fijne motoriek:

Op elke school is minimaal 1 fijne motoriek kist aanwezig. Deze eerste aanschaf wordt vergoed door de gemeente Texel.

Deze fijne motoriekkist bevat in elk geval de volgende materialen:

Schrijfmethodiek: Schrijven zonder pen

Bekostiging: 11 x € 500,00 = € 5500,00

++ Het aantal uren MRT wordt bepaald op 16.30 uur op weekbasis

Daarvan worden momenteel reeds 7 uren ingevuld door een leerkracht MRT

Resteert: Inzet 9.30 uren MRT

Uren te bekostigen door de gemeente Texel: 7.00 plus 9.30 = 16.30 uren (bekostiging op basis leerkracht LA 18 .

++ Vaststellen screeningsinstrument voor de scholen

Screeningsmodel vast te stellen door scholen in samenwerking vakleerkracht(en) MRT.
